

KÖZMŰVELŐDÉS.

Az erdélyi romai kath. irodalmi társulat heti közlönye.

Megjelenik minden szombaton. — A társulat minden rendű tagjai a lapot az évi díjajukért kapják. — Neveztek részére előfizetési díj: egészévre: 4 frt a félévre 2 frt, negyedévre 1 frt. — A Lap szellemi részét illető cikkek, mint az előfizetési pénzek a „Közművelődés“ szerkesztőségének Gyulafehérvárra a várba küldendők.

Egy indítvány a kepe megváltás ügyében.*)

Ugron Gábor az „Ellenzék“ 1886. évi 278-ik számában címzett ügyben egy indítványt tesz, melyet ugyan az „Ellenzék“ 280-ik számában B. M. lelkes sorok mellett a kepeszedők és fizetők figyelmébe ajánlva, azt mondja: a „katholikusoknak közlönyük van Gyulafehérvárrt, a reformátusoknak Kolozsvárt és Ényeden, az unitáriusoknak Kolozsvárt. Kiváncsi vagyok, miként karolják fel az ügyet.

Hogy a „Közművelődés“ t. olvasói is értesülve legyenek ezen indítványról, főbb vonásaiban ismertetem.

Ugron azt mondja: »Most kölcsönöket adnak községeknek, törvényhatóságoknak, vasutaknak, ármentesítő társulatoknak jelzalog nélkül a pótdadó, utmunka, az érdekeltségi hozzájárulás alapján, mert a törvény jogot ad a pótdadó, a közmunkaváltás, az ármentesítési járulékok szedésére, s mert azok behajthatnak. A jelzalogot adja a törvény és a közigazgatási behajtás“. A kepe behajtása az egyházi hivatalok megkeresésére ugyanazon módon történik, mint a többi jelzalog nélküli törlesztő kölcsönöknek.

„Alapja ugyanaz, de alakja nem, mert a hitelintézet pénzt akar és nem gabonát. Igaz, de a közmunkát terhelő kölcsönöket sem adták ám a kavicsra és kapás napszámra, hanem annak egyenértékére, az évi megváltás pénzösszegére.“

„A kepe természetbeli szolgálmányból készpénz szolgálmányává kell változtatni és ennek minden 5 frtja a kepe megváltásnak 100 frtját fogja tenni, mialtal az évi járulék és a tőke már adva van; a járulék, melyet kapna a hitelező bank és a tőke, mely illeti a papot, a tanítót, a kántort.“

Ezek az indítvány pontjai.

Ezek szerint tehát valamely hitelintézettől kölcsönzendő volna bizonyos összeg, melynek, mint

kepeváltás alapnak, kamatja megfelelő lenne az évi természetbeli szolgálmány készpénz egyenértékének. E kamat lenne a fizetés. A hívők természetbeli szolgálmányának készpénz egyenértéke pedig lenne kölcsöntörlesztés mindaddig, míg a hitelintézettől kölcsönzött összeg egészen az egyházközség tulajdonába megy át.

Elvileg ezen indítvány nem kifogásolható, s ha praxisba átvihető lesz, áldás mind a kepeszedők, mind pedig a kepezőkre. Azért megérdemli a komoly megvitatást, mert a kepezők a kepe-teher viselésére így is, úgy is kötelezettek lévén: lassanként meg lenne teremtve bizonyos kepeváltás-alap. De mégis némi aggályok hozzá férnek. Így:

A kölcsönző pénzügyintézet az évenkénti törlesztés útján biztosítva lévén kölcsönének visszakapásáról: viszont a kölcsönzött alap nyújt-e elegendő garanciát arra, hogy a papok, kántorok, tanítók minden időben oly mérvű évi jövedelmet húzzanak, mint a milyen értéket képviselne az évi természetbeli szolgálmány?

A természetbeli szolgálmányok ugyanis értéküket sohasem veszítik el, mert ezek becsét kiszabja mindig az időnként uralgó pénzfolyam. Lehet például, hogy azon évi természetbeli szolgálmány, melynek most csak 1000 frt pénze egyenértéke, 20 vagy 40 év múlva 2000 frtra emelkedhetik fel. S így azon alap, mely most 1000 frtot kamatoz, vagy jövedelmez, 20, esetleg 40 év múlva megfelelő miként lehet a természetbeli szolgálmány akkori pénzértékének?

Előállhat tehát azon körülmény, mely siralmas alakjában mutatkozik a kincstári javadalmasításoknál, melyek 325 frt összegben régen szép értéket képviseltek, most pedig igen lecsappant értékek, mert a pénz mennyiségileg nagyot szaporodott ugyan, de értékileg még nagyobb csökkenést szenvedett.

Igy aztán kérdés: hogy a javadalmas kárát a pénzértékének csökkenése esetén mi pótolná, ütné helyre?

Továbbá: a pénzpiacokon rendesen a szelvényes kölcsönkötvények szerepelnek. Már pedig meg-

* Adjuk e cikket, nehogy legvitalisabb érdekeinkkel szemben közönységről vádoltassunk, de azon tartózkodással, melyet ezen oly kényes ügy iránt tanúsítanunk kell. Szerk.

történhető, hogy a kuponok beváltása felfüggesztetik, vagy lehetetlenné válik azon vállalat vagy alap pangó viszonyai miatt, — mely a kölcsön kötvényeket kibocsátója.

Ez utóbbira a lenne a felelet, hogy garantírozott bankoktól, vagy hitelintézetektől kell kölcsönt venni; előbbi nehézségre pedig, hogy nem kell recipe, míg nincs betegség.

Én is azt tartom; mert ha valamely létesítendő üdvös intézményt skrupulózisaink tárgyává tesszünk, akkor soha semmihez ne merjünk fogni, mert az egy erényt kivéve, mi az, minek nem lennének árnyoldalai.

Ha a tengerész, mert előre fél a viharoktól, nem száll a tengerre; ha a kereskedő, mert a kalendárium rossz időt jósol, felhagy utjával: akkor czélhoz soha sem jutnak.

Én is Ugron indítványához aggályaimat nem azért csatolám, mintha benne ránk és szegény népünkre nemes és üdvös intencziót nem látnék: sőt inkább azért, hogy az indítvány komoly diskusszió tárgyává tételve, feltüntessenek annak árnyoldalai s mikénti elhárításukról gondoskodva legyen, vagy épen felhívóul szolgáljon, hogy elő vele, ki jobb és praktikusabb módon és eszközökkel tudja a kepeügyn segíteni!

Az indítvány nézetem szerint alapjában is igen helyes; mert a keperendszerből indulva ki, sem a hívők kepefizetési kötelezettségének elvét jövőre el nem ejti, sem a jövedelem természetén változtatást nem tesz, és az új alap az egyház községek természetbeli szolgálmányának megváltásából jövéni léte: oly egyházi vagyont képez keletkezési jellegénél fogva, melyre az állam semmi jogot nem formálhat, s így már természeténél fogva az indítványozott megváltási alap már előre kizárja mindazon kellemetlenségeket, melyeket esetleges állami megváltás folytán, az állami beavatkozás idézne elé a javadalmak adományozásánál és kinevezéseknél. A kepe fizetők nagy tehertől szabadulnának, az egyházi férfiak pedig gondmentesebben felelhetnének megmagasztos hivatásuknak.

Kovács Gyárfás.

Báthori István emlékezete.

(Halálának 300-dik évfordulója alkalmából.)

(Vége.)

Azt hiszem, hogy minden józan ítéletet szerető ember a történelemben igazolva látja eddigi állításunknak igazságát és hogy nem üres szóhalmazt akartunk összeállítani: az előző bizonyítások után ezt még azzal erősítjük meg, mit a főrendek Báthory Istvánnak mondtak, kihez, amikor tőlök búcsút vett, hogy Lengyelországba távozzék, így szólottak: „Sok okok kényszerítenek minket, hogy a te nagyságod közöttünk való létét, megmaradását kívánjuk fölötte igen!“ És bizonyára ezen „sokféle okok“ voltak eszközölői annak, hogy bár egy más országba távozott a fejedelem, de mint hazáját szerető, önzetlen hazafi, királyi méltóságában is minden alkalmat felhasználta, hogy hazája ügyes-bajos dolgaiban nemcsak csekély, hanem a

legfőbb részt vigye és azon munkában, melyet a hazájóléte, boldogításának szent ügye megkívánt, kettőzött erő megfeszítéssel fáradozzék.

Ha megfigyeljük őt, mint lengyel királyt és így hazájával hozzuk kapcsolatba: valóban az ő hazaszere-tete, mely méltán nevezhető főjellemonásának, bölcs gondolkodásmódja s azon közkedvelséget keltő jóakarata, mely biztosítá számára mindig népének becsülését, szeretét; a közérdekekért való lekesültsége, oly világosságban tűnnek fel, hogy az elől csak is a rosszakarát képes kitérni. Épen azért Erdélynek neves gondolkozásu nagyjai minden bizonynyal tudták azt, hogy kit bírnak és tisztelnek Báthory István személyében, meguiták ítélni, hogy miben fordíthatják leginkább hasznukra a lengyel király készséges és jóírkiratu hazafiságát; — ezért teljes bizalommal engedték meg neki, hogy először is a királyi trónon való megszilárdulásáig és aztán megszekhító érdemeinek méltányos jutalmául tarisa meg az erdélyi fejedelem címét, hogy ez által legyen emlékeztetve arra, miszerint királyi méltóságában gondoljon hazájára is. És ő visszagondolt sokszor nemcsak Erdély, hanem a szegény elnyomott anyaország sorsának enyhítésére, mert érezte ő is, hogy akkor a mindkét hazá iránti aggodalom tölti be minden igaz lelkű hazafinak hazájáért dobogó szívét. S ezen hazaszere-tet honolt Báthory István keblében is, s ennek adott kifejezést Magocsi Gáspárhoz írt levelében, midőn így szól: „Mit kívánjon tőlem az én hazámnak és atyámfiainak szerelme, szüntelen elmémbe forgatott. Tartozom hazámnak oltalommal, gondviseléssel és segítséggel; és mi lehetne pedig Isten előtt üdvösségesebb, avagy e világ szerint nemesebb, mint az, ki veszendő hazáját állapotjából felemelhetné, avagy csak megsegíthetné. Énnekem az Isten jól látja szívemet, minden munka, fáradság sőt a halál is édesnek látszanék, hogy én az én hazámnak ilyen utolsó szükségében segíthetnék... Bizony halálonnal is kész volnék megpecsételni az én hazámhoz való szerelmemet!⁽⁴¹⁾“

Báthory István királyi méltóságában is leereszkedő, szeretetre méltó s az érdemet elismerő, jutalmazni tudó férfiú volt; szive megindult az árvának sorsán, engedékenysége szeretettel fogadta a jóraváló ellenséget is, minek, bizonyosságul nem tartom érdektelennek utalni csakis azon ötven darabnál is több levelére, melyek a kfehérvári káptalani levéltárban őriztetnek s melyek az ő neve alatt ámbár úgy szólva kicsinyes ügyekben irattak, mégis ki-látszik ezekből élénk tevékenysége, szorgos gondoskodása és jó szívének nemessége honfitársai iránt. Egyes ajánló levelek ezek majd Báthory Kristófhhoz, majd a tizenkét tanácsshoz, majd ismét a Praesidiumhoz, de midőn az ember olvassa ezeket és látja, hogy soahelyt a király sajátkezüleg irván, mint emeli ki pártfogoltjának főerde-meit s mint akarja annak javát már ebből világosan ki-tűnik, hogy mily találóan nevezték a lengyelek a hazá atyjának s nagy királynak azt, kiben mi méltán legnagyobb fejedelmünk egyikét tisztelhetjük.

Azért nem egyezünk meg soha egy történetirő azon nézetével, hogy az ő nevét némely, — kikeresett és mindenmódon szinezett — hibák, „kétséggel bevonhatlan

⁴¹⁾ Levelek Báthory István lengyel királytól, melyek a kfehérvári káptalani levéltárban őriztetnek.

hazafisága mellett is annyi homálylyal borítják, melyen át csak is a szigoruan számító fejedelem fényugarai törnek át, a nélkül, hogy a kegyelet és szeretet hajlamait keblünkben felmelegít enék“ (Kövári L.)²⁾. Mert a tisztelet, szeretet és kegyelet volt jutalma Báthorynak alattvalói részéről még életében is a legnagyobb mértékben és épen ezért fáj nekünk, hogy kell ismernünk hazafiakat, kik minden büszkeségökkel lépten-nyomon harcra kelnek a hazafias és nemzetes eszmék közös érdekében és mégis nem tudják elgondolni, hogy miért ítélnék ily konkrét esetben önmagukkal összeütközőleg; midőn tudják és hirdetik az akkori álláspont — és irányeszmék nagyszerű harczát, — de ismerik egyszersmind a gyenge, a gyermekormányzásoknak ezekre nézve bénító hatását, veszélyes és szálnalmas következményeit is. Mi azért ezzel szemben csak azt mondjuk, hogy Báthory Istvánnak ragaszkodása a nagyság, melyet bámulni, meg szeretni is nemcsak lehet, de tartozunk vele³⁾.

De ha mélyebben tekintünk Báthory jellemébe, akkor ezen tisztelet és kegyelet adójával különösen tartozunk mi erdélyi katolikusok ő neki, mert ismeretes és tudva van, hogy jogtalanul elnyomott vallásos életünk ő alatta kezdett új életre kelni, s az ő kezdeményezése, bölcs munkálkodása szerzette meg számunkra azt a jogos védelmet, melyet vallásos gyakorlatainkban minden időben bírnunk kell.

Fejedelemségében úgy ismerték őt, mint vallásához közönyös embert és semmikép sem ismerték fel benne azon „buzgó, istenfélő, jámbor“ katolikusot, ki tudatával bir lelkiismeretbeli kötelmeinek, nem vették észre, hogy eszélyességével fáradszhatlanul készíti elő az utat azon dicső eredmény létrehozására, mely csak kellő alkalomra szorult, hogy életet nyerjen. Mert mindenestre meg kell jegyezni, hogy ő a másoktól vallásos közönynek nevezett mag: viselkedésével egyedül azt akarta elérni, hogy Erdély nagy hivatásának előmozdítására az annyira szükséges belkélle a vallási viszályok megszűnésével bekövetkezzék, s ennek eléréséért először is az egymással annyira és oly sok dologtan elenkező felekezetek kibékítésének, hogy majd az ekkép helyre állott nyugalom idejében az elnyomott igaz vallás is lassankint az őt megillető álláspontokra helyeztessék. Báthory ezen előre megfontolt tervből lépett fejedelmi méltóságára és saját vallása iránt közönyösnek mutatata magát a körülmények kényszerítő befolyása miatt, mivel még élénken visszaemlékezett ama szerelmes és sok keserűséget okozó, s Erdélynek hivatását annyira hátráltató vallási harczokra, melyeket semmikép visszaidézni nem akart és azt nyerte meg ezzel, hogy nincs történetírő, ki azt ne mondaná, hogy ő alatta a vallásfelekezetek azon nyugalomnak örvendettek, amely egy heves, forrongó küzdelem után csak lehetséges volt. És ebből kifolyólag határozottan állithatjuk, hogy teljesen következetlen, hibás tevélyszen épül egyik történet írónak¹⁾ azon véleménye, mely szerint ki meri mondani, hogy Báthory Istvánt a vallási viták „fanatizálták“ volna, s ki meri mondani azon időben, még mielőtt lengyel királylává megválasztatott, — s így a vallási téren áldásos tevé-

kenységet kifejtethetett volna. Nem volt ő, — korántsem volt fanatikus, hanem daczára azon törekvésének, melynél fogva vallásos érzelmeit — a főntebb említett célból — palástolni igyekezett: ő buzgó s meggyőződésből igazi katolikus volt, ki mihelyt beköszöntött a várva várt kedvező alkalom, azonnal megmutatta, mivel tartozik vallásának és mit tud tenni vallásáért. Azért mi katolikusok tudjuk mérgelni és hálások tudunk lenni vallásos-sága iránt, s bár csak egyéb érdemeiért azon kegyelettel adóznának iránta hazafiságukban sokan azok közül is, kik nyilvánvaló honszeretetét, nagyságát keresett hibákkal kicsinyíteni akarják, mint adózunk mi — nem teledve soha ama köteles emlékezetet is — vallási életünk legfőbb előmozdítója iránt.

Szép vonás az ő jellemében és leginkább mutatja mely vallásosságát azon ő hite, melynél fogva minden munkájának sikerét Istentől várta, azt Istennek ajánlotta fel és a legőszintébb elismeréssel adott hálát minden elvett jökért az isteni Gondviselésnek, neki köszönvén megnyert méltóságát is. Nyilvánvaló és fényes bizonyága ennek a már említett Magocsi Gáspárhoz írt levele, melyben a többek közöttigen kéri, hogy a hazafiak mindenek előtt bizzanak Istenbe, kinél egyedül van minden segítség és a magyar nép bár soha se vessen veszedelmét Istenre, ki épen e népet annyiszor oltalmazá szükségében; mert a visszavonással legtöbbször ő maga keresi saját veszedelmét és nem Isten viszi őket abba.

Azért ő is mindig Istenbe bizik, ha valami veszély fenyegeti, mert „a bölcs Isten az, ki e világnak tengelyét az ő akarata szerint forgatja . . . és e világnak folyását senki másra nem fordíthatja, hanem amint az Isten rendelé.“

Keresztényies és embertársait szerető vallásosságát, ebből kifolyó politikai irányelveit igazolja 1580. márt. 17-ről kelt e cím alatti levele: „Responsum s. Regiae Majestatis ad magnum Ducem Moscorum“, melyben több hason kifejezések után azt írja: „Nos tamquam princeps christianus, cum nunquam sanguinem christianum ulla de causa sitierimus, quinimo cum omnibus principibus christianis amice vivere cupientes, pacem et benevolentiam cum omnibus vicinis nostris concii iaverimus“. S épen ezért biztosítja a nagy vezért, hogy nála lévő fogyaival is úgy fog bánni, mint egy keresztény fejedelemhez illik, s nem fognak szükségét szenvedni semmiben.

Ily keresztényies és veleszületett katolikus érzelmeivel kívánt gondoskodni, mint lengyel király, az erdélyi katolikusoknak háttérbe szorított állapotáról, mert az idő körülménye ezt most kiválólag megengedte, s azt magában elfojtani nem tudta. Azért illően és szépen méltatja e szándékát a nmltságu erd. püspöki kőirat, midőn erre reflectalva azt mondja: „Báthory István Erdélyben is, jelesen a tanügy, vallásosság előmozdítása által halhatatlan nevet vivott ki magának, melynek dicső fényugarai különösen reánk, erdélyi katolikusokra áradnak szét.“

Az 1581. maj. 12-én beküldött jézsuitáknak alapító levelével Kolozsvárt, Monostoron és Fehérvárt házakat szerzett; kellő jövedelmi forrással — többek között a monostori apátságot visszaválta — megajándékozta; a tanügy és nevelés előmozdítása érdekében nekik nagyban segítségökre volt és minden tekintetben oda működött, hogy a gyanus szemmel lenézett, megvetett vallás a

2) V. ö. Kövári L. „Erdély Tört.“ IV. k. 31. l.

3) V. ö. ugyanott.

1) Lásd Kövári L. idéz. h.

maga sajátos műveltában fejtsse ki üdvös munkálkodását. Báthory alapított Kolozsvártt seminariumot és gondoskodott a szegénysorsu, jó előmenetelű ifjaknak nemcsak neveltetéséről, hanem teljes ellátásáról is, minek alapjára 1583 febr. 13. ezer arany évi alapítványt tett le (L. Horváth M. IV. 398.) és unoka testvérét is ott képezette; mire nézve tanuskodik azon 1584. máj 3 án Grodnából írt levele, melyben az erdélyi Praesidium előtt belegegyezését nyilváníttja, hogy egy nemes családból származott, Bilina Miklós nevű fiu a kolozsvári semináriumból, erkölcsének, tanulási hajlamának s életének megvizsgálása után a fejedelmi fiu szolgálatára felvétessék s oktattassék.

Báthory Istvánnak ezen kezdeményezése után a némi szabadságot nyert katholicismus napról-napra erősbülést, gyarapodást és lendületet kapott s legalább a többi vallásfelekezetek közé beférkezhetett, azon helyre jutott, honnan minden alapos indok nélkül jogtalanul előbb levettetett vala. Szóval a katholicus vallás elnyomott ügyének felemelésében Báthoryt a kezdeményezés és kivétel dicsősége méltán megilleti s ezt neki rossz tényül józan gondolkozó soha fel nem róhatja. Pedig sajnos, akadnak itt is felületesen ítélő emberek, kik Báthoryt ily irányu befolyása miatt azzal vádolják, hogy ő mint lengyel király, önzőleg befolyásolta Erdélyországnak ügyeit s a rendekre ráerőszakolta magát, önkényt, tulságos hatalmaskodást fejtvéen ki. Ennek megczáfolására elegendőnek vélem megjegyezni, hogy, mellőzve, miszerint Erdélynek nagyjai, mint a magyar eszmének, szabadságnak és alkotmányos függetlenségnek képviselői tiszta öntudattal bírtak hivatásuknak és nem engedtek meg semmi olyan befolyást, mely valamiképen veszélyt hozhatott volna az oly nehezen kivívott és diadalra juttatott álláspontra: emellett ugyanezen rendek, élükön saját fejedelmekkel teljes nyíltsággal tiltakoztak magának a portának hasonló feltevésével szemben, mely ebből kilátszólag azt a függő viszonyt semmi módon el nem tűrte volna.

De ezen ellenvéleményük még tovább mennek és Báthorynak a vallás érdekében tett működését jogtalanak mondják, s ami feltűnőbb, mondják ezt olyanok, kik uton-utfélen vallás- és lelkiismereti szabadságot hirdetnek és nem akarnak visszaemlékezni azon valóban jogtalan eljárásra, melyet akkor egy országnak ötszázados vallásán követtek el, nem akarnak megemlékezni, hogy midőn a vallásszabadságot oly fenhangon emlegették: „ez csak a más vallásfelekezetekre terjedt ki, mert éppen akkor a katholicusok üldöztek. Bornemisza Pál püspök kiüzetett, a káptalanok eltöröltettek, az egyházi javak elkoboztattak; a kolozsvári, szebeni, brassói templomok kincsei elraboltattak, oltárai, szobrai összetörtettek, a kolozsmonostori szerzetesek elűzettek“ s egyéb méltatlanságok követték el. Ám ismerjük el mindezen tetteknek jogtalanságát, kik e dologban tőlünk eltérnek, de Báthory Istvánnak a kath. érdekek felemelésére irányzott törekvését kiszebiteni és azt jogtalanak nevezni azért, mert mint lengyel király tejsítette hazájában, mit tőle a méltányosság és legszen-
tebb kötelesség megkívánt: oly hibás és helytelen felfogás, melynek egyenes visszautasítása és önértetes megczáfolása márma meghaladott álláspont. Hanem minden hálátlan üzelmekkel szemben, igenis törvényes alappal, az igazság által követelt jogossággal bír e messzekiható tette is ép

ugy, miként bármely irányu hazafias működése és mindilyent ismerjük el mindig, azért Báthory Istvánban kegyelettel tiszteljük azon fejedelmi férfit, ki szíve meggyőződését és tiszta öntudatát követve meghozta édes hazájának, meghozta jogtalanul elnyomott vallásának mind azt, mit honfirtásai és hitsorsasai tőle teljes reménnyel megvártak.

Épen ezért az elmondottak után a legjózanabb következetességgel jutunk el ama czélunkhoz, mit e rövid fejtegetés elején magunk elé tűztünk és ezzel Báthory István halálának háromszázadik évfordulóján a tartozó tisztelet, kegyeletes hála és e férfiú emlékéért lelkesedni kész szeretet érzelmeivel gondolunk vissza az ő nagyságára, önzetlen hazafiságára, áldozatokra kész fejedelmi munkáságára, ki a nemzeti szabadságnak, magyar független és alkotmányos törekvéseknek nemcsak fáradhatlan előharcosa, de a legnagyobb és legtevékenyebb védelmezője volt. Lelkünk gondoltnál „még e siron túl is csodálja őt, ki a tömeg közül kiemelkedve, megtestesíté azt, mi másoknál csak jámbor ohajtás maradt s ki ez által kora reményeit betöltötte.“ Midőn azért halálával emelkedik fel lelkünk az isteni Gondviselés jóságos szeretetéhez, imává szövődik gondolatunk és a költővel mondjuk:

„Oh áldj, miként megáldál
Vészinkben ekkorig;
Hirünk fényes kelettől
Hordozva nyugotig. —
Támaszd fel újra e hont,
Erkölcöt olts belé;
Hogy közhatás buzogjon
Közérdekek felé!“

Kis István.

T Á R C S A.

A tanító világából.

(Humorisztikus képek.)

Mégis csak furcsa az a tanító élet!

Avagy hogyan is nevezhetném jobban? Tán komikus... de van ám néha-néha tragikus oldala is! Tán tragikus, de legtöbb esetben van-e ennél komikusabb élet? —

A bölcsész synthesisise oly szépen megtudná itten a középutat találni s tragiko-komikusnak nevezné.

A poéta ékes tolla költőinek magasztalná, a piktor ecsetje is találna itten festeni valót, bár részére nem volna oly háladatos tárgy.

S az én prózai tollam furcsának nevezi ez életet, pedig — ugy hiszem — elég merészen.

De magam igazolására szükségesnek tartom előrebocsátani, hogy a poetico-próza literatúra terén tett fáradsalmas kutatásom daczára sem sikerült egy — ez életet jobban kifejező s a poesis és próza közös igényeit inkább kiegyenlítő communis (közös) szót találni, tán csak azért is, hogy különben se vagyok a communismus barátja, holott pedig ha ezen egyenlítő s barátságosító ismus győzedelmeskednék, nekem is, mint a templom leendő szegény egerének, tán könnyen anyagi előnyömré válhatnék. Egy nagy semmi, fogd meg jól!

Tájékozás végett, is nem tartom feleslegesnek megemlíteni, hogy én komiko-dramatikus értelemben nevezem furcsának e komoly hivatású társadalmi kasztnak életét, nehogy e szót rosszul értsék s nagyon is jóakaratomat félremagyarázzák a leendő m. t. tanító-kartásak.

Tájékozás végett, mert bizony a mindennapi tapasztalat bizonyítja, hogy a dialectus nagy hatalma egészen másképen értelmezteti e szót Erdély legkeletibb székely falujának egyszerű tanítójával, — ki pedig oly könnyen enged e hatalomnak, mert „törzsökös magyarságának“ büszke önérzetében, meg aztán, hogy annál „népszerűbb“ legyen, elégségesnek tartja, a mit évekkkel ezelőtt még a képezde poros tanári székéről hallgatott s beéri azzal, hogy képezdei életéből véletlenül hátramaradott 50 lapnyi „Magyar irodalom történetét“, melyben tán ily furcsáról is volt említés téve, oly hagyományos kegyelettel örzi ládája fenekén elrejtve; ő a furcsát csak oly népies furcsa értelemben ismeri. Mig a legnyugatibb erdélyi város elegans tanítója a furcsát is a finom etikett szabályai szerint mérlegeli, azt csak urbanice fogja fel, ki annyi furcsaságot lát és hall a színpad scénáiról s gyakran jut eszébe, hogy egyes dramatikus fejtegetésekben a furcsa komikusnak is volt elkeresztelve; holott az ily aestetikai keresztelés nem helyes, ha még mindjárt pap lett volna is az illető keresztelő.

Pedig ki-ki látja, hogy mig az előbbi tulajegyszerűségében, szűk ismeretkörében miserabilis, az utóbbi erőltetett urbanitásában, látszólagos tág látkörében komikus.

E két szélsőség aztán a furcsa minden komoly ember szemében.

Sed ad rem! Térjünk a dologra.

Hogy apró képeim összegyűjtésében némi chronologikus sorrendet is tartsak, mindenekelőtt a képezde ajtáját nyitom fel olvasóm előtt; azon intézetbe vezetem szíves figyelmét, mely e társadalmi kaszt praeparandisztikus előcsarnokát képezi, hol annyi ifjonzc neveltetik az „élet emberévé“, hol annyi laikus erőszakolja magára hivatás nélkül a hivatást ez „ember-faragó“ nehéz pályára.

Felvilágosítás végett közlöm egy meghalt tanító barátomnak hátrahagyott „Naplójából“ e kis töredéket, mely pályaválasztását tartalmazza.

„... minnek kinlődnám tovább? elég ha négy osztályt 6 éven keresztül átgázóhattam; igaz, hogy ha tovább folytatnám tanulmányomat, egy boldogabb állás is kínálkozhatnék számomra... de az a sok költség s üres erszény... legkivált pedig az az embertelen sok kinlódás phisika — metaphisika, — német, görög, latin s Isten tudja, még hány más tulvilági nyelvvel!... Amellett ennyi kin után bizonytalan jövő... Isten veled tehát gymnasium hat évi fáradaimaddal s ember-kinzó tanáriddall, hisz ni a szomszéd képezde már külsőleg is barátságosabban int felém; aztán biztosabb jövőt is ígér sokkal kevesebb fáradság árán, s boidogsággal is kecsegtet, hisz a mai férfi-szegény korban hány ezeres házasságot köt a legtöbb tanító, s aztán a boidog élet!... Így hát üdvözölve te szerény képezde, a te csendes magányodban akarom fáradaimait kipihenni...“

Ekkor felnyilik a képezde ajtaja, hogy befogadja a nyugalmat kereső s még is boidog jövőt reménylő mene-

kültet, ki aztán 3-4 év alatt hasonló remények között praeparálja magát a fontos hivatásra.

De nemcsak az említettem nehézségek készíték fiatal barátunkat a képezde falai közé, hanem hazulról is ösztönzé valami.

Hogyan?

Egy-két hónappal e szilárd elhatározása után családi körülményeim úgy hozták magukkal, hogy előbbi buzgó praeparandista-barátom szüőfaluján utazván keresztül egy előkelő falusi házhoz kopogtattam be, hogy az ut fáradalmait kipihenjem. Rögtön beszédbe ereszkedtem a barátságos házi gazdával, kinek egy serdülő leánykája is vala, csinos egy teremtmény! A többek közt barátomnak, mint e falu szülöttének sorsa is szóban forgott. A sok dicséret után, mit az apa barátomra halhozott, csinos kis leánya mintegy öntudatlanul e sokat mondó kérdést intézte hozzám:

— Ön N. . . . böljövén biztosan tudja, mondja meg tehát nekem, hogy barátja valóban átlepett-e a tanító pályára, a mint ezt nekem már régóta mondogatta?

En igennel feleltem.

Ugy hiszem, a leányka e kérdéséhez nem kell kommentár, hogy ezt fiatal barátom lépésével összefüggésbe hozzuk.

De ez csak egy kép az ezer közül; a vén képezde falai, ha tudnának beszélni, oh hány efféle sohajokat tudnának elpanaszolni! Mégis csak jó, hogy csupán hallgatni tudnak.

Aztán ez csak regényes oldala a tanító élet ez előkészítő részének.

A képezdei élet lassankint eltelik. A fiatal tanítójelölt állomás után lát. A napnak minden órájában, lefekvésben-felkelésben csak egy tanító szaklapot tart kezében. A vezérczikket, mely őt valami mest' urami állásra dirigálná, most mindig csak a lap hátsó lapján keresi a zsurnalisztikai methodus ellenére s meg is találja a pályázati hirdetésekben. Ez is jó állomás, az is... itt kész pénz... ott csinos lakás; ott csakis tanítás... itt még a mellett harangozás... Imígy latolgatja a kenyeret, de nem a szent ügyet, s hogy annál biztosabb legyen, helyben is benyújtja pályázati kérelmét, melyben már veleszületett elhivatottságát a tanító pályára oly annyira hangsúlyozza; s mégis — fájdalom — hányszor nem történik meg, hogy a két szék között a földre pottyan.

No de azért még nincs veszte az ügy, hisz több is veszett Mohácsnál; nincs olyan rossz, miből valami haszon ne volna. Ő is okul; egy második pályázásnál már ő is személyes látogatást s így tisztetéti teszi a m. t. megyebíró urnál s ha leányt lát a háznál, — legyen akár édes leánya a házi urnak, akár a megyebíróné asszonynak kiszámíthatatlan távoli rokona, ha mindjárt sánta is, — rögtön házassági kérdést hoz szőnyegre, hátha a többi concurrens collegák is ily módon ütök őt el az állomástól — gondolja magában. És richtig, övé a győzelem.

Ily esetben hányszor szerencsétlenebb a nő tanító; hivatkozhatik érdemteljes szolgálati éveire, az azt igazoló fényes bizonyítványára, tehetségeire: mindez semmit sem ér, mert hát nem — nőtlen.

Hogy a nőtlenség mily nagy előny egy pályázó tani-

Itóra néve, azt a legtöbb nős tanító bizonyára elég szomoruan tapasztalhatta; nekünk laikusoknak pedig a köznapi élet elég példával szolgál.

Egy érdemekben már-már öszülni kezdő tanító-barátom azon ítélet megjegyzésemre, hogy már miért nem tud tántor lenni, lakonikus rövidséggel ezt felelé: „mert nős vagyok“.

Egyelőre nem akarám hinni, hogy egy gyenge feleség mily erősen akadályozhatja a különben derék tanítót is előmenetelében; de bizony később hitelt kelle adnom, midőn egyik tanítói szakközönyben egy pályázati hirdetésnél az állomás elnyerhetését illető feltételek után ez is találtaték: „a nőtlenség előnyben részesülnek,“ míg egy más pályázattal az első feltétel vala, hogy „csak nőtlenség pályázhatnak“.

Miben áll ez előny?

Tán abban, hogy ott nemcsak kenyér, éleség, hanem egyszersmind feleség vár a szegény árva tanítóra. Nagy boldogság!

De azért mindez még sem lenne oly nagy baj, mert hát ró az asszony szükséges rossz, meg aztán Ádámot is az Isten asszonnyal vigasztalá meg. De bizony a mézes hetek után hányszor nem osztracolja a tanítót az asszonynál sokkal nagyobb baj.

A tanító urak nagyon büszkék arra, hogy egyik nagy hazánkia a „nemzet napszámósainak“ nevezte őket, pedig a következményeket tekintve egész prófétai jóslékekkel.

Valódi napszámósok ők! Napszámósok ők nem csak terhes munkájokra nézve, hanem a kenyér-kérdés, sztrájkolásban is.

Eddigelő sztrájkolás csak a muokásoknál, napszámósoknál fordult elő; mai napság sztrájkol az írkok-sereg, sztrájkolnak a tanítók is, hogy annál valódiab „napszámósok“ legyenek.

Ilyet olvastam a múlt hónapok egyikében egy autentikus fővárosi napilapban, mely a csikmegyei állami és községi tanítókról körülbelül — jól nem emlékszem — ezeket írta:

„Ehén halnak az állami és községi tanítók. Ezt tarusítja a csikmegyei állami és községi tanítóknak panaszos kérelme a miniszteriumhoz, melyben még eddig ki nem szolgáltatott évi hátralékukat kérik alásan kiutalványoztatni, mert különben családjuk és gyermekeik az éhségnek áldozatul esnek. . .“

Valódi napszámosság ez!

Sokkal jobba dolga van nál a felekezeti tanítóknak, alias: „harangozóknak.“ Bár a reggelt, estét a keméry harangkötél végén kell üdvözölnie, bár neki kell az érc szívű harangokat véres verejtékes fáradsággal arra bírni, hogy az eléket összehíjják, a halottakat elsírassák, a felhőket elűzzék s a tűzvészt hiúul vigyék: mindazonáltal ezt örömmel teszi azon tudatban, hogy így nemcsak a „nemzet napszámosa“ csupán, hanem az Isten szolgája is s legalább a mindenrapi kenyér a „harangozó kévében“ biztosítva van családja számára.

De nem furcsa képek-e mindezek?

Ítéj magad, szíves olvasóm.

Tözsér László.

KISEBB KÖZLEMÉNYEK.

— **Vidéki levél.** Főtisztelendő Szerkesztő Ur! Engedelmet kérek, hogy ily gyors egymásutánban veszem igénybe becses lapját, de nem mellőzhetek hallgatással olyt tényt. oly mozzanatot, mely annyira közérdekű, eredményében oly magasztos s különösen iskoláinknál oly égető kérdést képez, mint szerény tudósítasom tárgya, a szegény tanulókat segélyező, más szóval „Rongyhasznosító egyesület.“ Annál inkább kell ezt szellőzteni, ajánlani, a nyilvánosság terén is eszmecsere tárgyává tenni, mert ha valamikor ma lehet tapasztalni: mennyire hűlnek el a szívek egymástól; mennyire lesz közönyössé a legszentebb is sokak előtt; mennyire lesz uralgó az önzés az egyéni érdek ugy szellemi, mint anyagi téren. Szentséges atyánk világra szóló szavai szerint is egyik legfőbb feladatunkhoz tartozik a szíveket, az erőket egyesületek, társulatok által koncentrálni, consolidálni. Hogy aztán összevetet kiserők is mit képesek kivinni, létesíteni, eléggé mutatják a Don Boscók, a P- Angelicusok művei.

Én nem világhírű, még csak nem is országra szóló műről akarok írni, — (országra szóló minék is kellene több Irányi „Erkölcsmesítő társulatánál“?) csak kis térre hitközségünk területére szorítókozó iskolás gyermekeinket segélyező egyesületről. Hogy azonban ily egyesületek működését is mily dús eredmény szokta koronázni, ragyogó példák gyanánt állanak előttünk itt a közelben Kolozsvar meg Gyergyó-Szent-Miklós. Ösztintén mondhatom, hogy a miénk is a kezdetből itélve szép reményekre jogosít. Legyen elég erre nézve felhozni, miszerint az alapszabályoknak a ministeriumnál való kérése miatt csak múltévi decz. 12-én tarthatuk meg az alakuló gyűlést, mégis karácsonyig tehát 2 hét alatt 20 gyermeket volt képes teljes téli ruhával ellátni. Ezeknek kiosztását és a karácsonyi esti ünnepélyt lássuk egy kissé részletesen.

Ugyanis dec. 12-én megtartatván általános érdeklődés között az alakuló gyűlés mindjárt határozatba ment, hogy karácsony estéjén az ajándékok kiosztása a körülményekhez képest lehető ünnepélyesen történjék. E végett felhivattak a tagok, hogy szívesskednének tehetségük szerint az ünnepélyt sikerre emelni, különösen kegyes adományaiknak minélhamarább való beszolgáltatása által. Ezt minden tag lelkesülten ígérte meg. Azután legközelebb tartott bizottsági gyűlés megállapította a karácsonyi esti ünnepély rendjét páratlan jószívűséggel ajánlva fel a készítendő „karácsonyfá“-ra is a szükségeseket.

Eközeltett végre a szent-est. A szegények és sokan mások is, mintegy nem győzve várni a kitűzött időpontot, jókora megjelentek leányiskolánk termében, mely legalkalmassabb vala az ünnepély színteréül. Valamennyien megépetve bámulták az izléssel elkészített dús-gazdagon megrakott „karácsonyfát“, mely emelkedett helyen az ünnepélyre készített kis színpadra volt felállítva. Ennek, és a szegény gyermekeknek látása, boldogságnak tudata, kiket magukon kívül ragadva e soha sem látott fény — az igazi karácsonyi öröm élvezetével gyönyörködtetének.

Az ünnepély 7 órakor vette kezdetét, e sorok igénytelen írójának „a szegények karácsonyjá“-ról előadásával.

Ezután egy „Pásztorjátékot“ adtak elő a szinpadon iskolánk növendékei nagyrészt szegények, kik ruházatot vállának nyerendők Ennek végeztével az adományok osztattak ki 20 gyermeknek, ruha és a „karácsonyfá“-nak aranyos csillogó tartalma. Végül a nagy jótéteményt érzéssel köszönte meg egyik kis lányka. Hogy mit és mint értett közönségünk az ünnepély alatt eléggé bizonyíták a meghatottság folytán örömkönyvekben olvadozó szemek.

A legfőbb érdem az egylet szer vezetése s így az ünnepély sikere felett is t. Papp Sándor fáradhatlan tevékenységű elnök és ügyvéd uré, fogadja azért első sorban köszönetünket! Elismerés illeti méltán hitközségünk derék tanítónőjét, ki a karácsonyfa előállítására és díszítése körül fáradhatlanul buzgólkodott s a gyermekek előadása is az ő ügyességét dicséret; nem csak most hanem több gyermek színelőadás is melyekből új főoltárunk részére 50 frt folyt be. Fogadja hitközségünknek itt a nyilvánosság terén is őszinte köszönetét!

Ezen karácsonyi ünnepélyünk eddig itt Szász Régenben páratlan, de él reményünk, hogy jövőbe több s még fényesebb párijaira fog találni. Ez így nagyon helyén is lesz hiszen: „Midőn a szükölködőknek a szükségeseiket kiszolgáltattjuk, — mondja Szt. Gergely — sajátjukat adjuk vissza, nem a miénket; igazság szerint inkább adónkat fizetjük le, mint a könyörületesség munkáját teljesítjük.“ Igen, Jézus Krisztus nem csak a gazdagoknak, hanem a szegényeknek is született, mit eléggé bizonyítja az által, hogy a legnagyobb szegénység közepett jöve e világra. Tehát a gazdagok örvendeztessék meg a szegényeket kegyes adományaik által. saját örömről pedig leljék fel azoknak szívéből jövő hála s köszönet forró könyeiben. Igen, hogy a költővel fejezzem be szerény soraimat:

„Te kit Isten bőven áldott jóval,
S még nem áltál szemben a nyomorral
Óhajtasz-e igazán örülni?
Menj; siess a könyvet letérülni.
Nincs szebb érzés, mely után szív vágyik,
Mintha bús köny örömkönnyé válik.“

Gál Elek, egyl. jegyző.

— **Nyilvános számadás.** A Dicső-Szentmártonban építendő templomra adakoztak: Ö felsége a királyné 200 frt. Ö felsége a király 150 frt. A megyei községek-ből kéregetés útján 124 frt 28 kr. Bárány Szentkereszt Györgyné, Hosszuaszó, 2 frt. Felszeghi Gábor, Harangláb, 1 frt. Gyárfás Lajos, Csapó, 5 frt. Földvári Katalin, M.-Gálfalva 20 frt. Benyovszky Balázs, D. Szent-Márton 3 frt. Gróf Béldy Ferenczné, D.-Szt.-Márton, 50 frt. Gróf Horváth-Bethlen Irma, Ádamos, 50 frt. Br. Kemény Simonné, M.-Bükkös, 50 frt. Pekri Sándor, D.-Szt. Márton, templom helyett Pekri Istvánné, D.-Szt.-Márton, 100 frt értékű templomi ruhát. Gróf Horváth-Bethlen Irma, Ádamos, templomi ruhákat. Br. Kemény Simonné, M.-Bükkös, felszerelésre kézimunkákat. Haynald Lajos, biborn. érsek, Kalocsa, 50 frt. Nagymélt. ft. Bonnáz Sándor, csanádi püspök, 25 frt. K.-Fehérvári mélt. és főt. káptalan tagjai, 20 frt. Barts F. nagyprépost, 6 frt. Borbándról 1 frt. Takó Béla, marosportusi lelkész, 1 frt. Klemmer János, m. kir. dohányraktári kezelő, M.-Portuson, 2 frt. Fried Albert rendőrbiztos, M.-Portuson, 1 frt. Teley József, szbíró,

Alvincz, 2 frt. Kovács Pius, alvinczi r. k. lelkész, 1 frt. Szöcs Károly, Alvincz, 1 frt. Butyka S. 1 frt. Gálófalvy G. 1 frt. Tamási Á. 1 frt. Rác István, nagyági plébános, 1 frt. Prokucsek Samuel, csertés-hondoli plébános, 1 frt. Steinitzer Ede, boiczai lelkész, 1 frt. T. Burecz Jakab, Praesidens és Admin. 1 frt. Csiky János. zalathnai plébános, 1 frt. Hendl Ede, abrudbányai lelkész, 1 frt. Apostol 1 frt. Mélt. főt. Schopper György, rozsnyói püspök, 5 frt. Nagymélt. és főt. Zalka János, győri püspök, 30 frt. Nagymélt. és főt. Roskoványi Ágoston, nyitrai püspök, 5 frt. Nagys. és főt. Juriga János, esztergomi kanonok, 10 frt. Nagys. és főt. Zadori János, esztergomi kanonok, 5 frt. Mélt. és főt. Dr. Mayer István, vál. püspök esztergomi kanonok, 5 frt. Nagym. és főt. Dr. Somogyi Károly, esztergomi kanonok, 5 frt. Nagys. és főt. Dr. Rimely Károly, apát, pozsonyi kanonok, 5 frt. Mélt. és főt. Lichtensteiger Ferencz, vál. püspök, kalocsai kanonok, 5 frt. Nagys. és főt. Bende József, apát, kalocsai kanonok. 1 frt. Mélt. és főt. Antunovich János, vál. püspök, kalocsai nagyprépost, 5 frt. Nagys. és főt. Gyurikovics Mátyás, apát, nyitrai kanonok, 5 frt. Nagys. és főt. Balogh Antal, nyitrai kanonok, 2 frt. Nagys. és főt. Dr. Zsinkó István, apát, pécsi kanonok, 10 frt. Nagys. és főt. Homolay János, kan. a nagyszombati főt. káptalan részéről, 3 frt. Nagys. és főt. Stegmüller Károly, kan. a szombathelyi főt. káptalan részéről 10 frt. Nagys. és főt. Pór Antal, pozsonyi kanonok, 10 frt. Nagys. és főt. Üрге József Sándor, pozsonyi kanonok, 2 frt. Főt. Dr. Szeredy József, jogakad. igazgató, Pécs, 5 frt. Főt. Főszékesegyházi Káptalan, Esztergom, 10 frt. Nagys. és főt. Dr. Hopf János, prépost, kalocsai kanonok, 5 frt. Nagys. főt. Dr. Bümelhuber Ferencz, prépost, kanonok, Esztergom, 5 frt. Nagys. és főt. Irsik Ferencz, szatmári kanonok, apát, 5 frt. Nagys. és főt. Paskuj Lajos, szatmári kanonok, apát, 5 frt. Nagys. és főt. Volny János, apát, kassai kanonok 10 frt.

I R O D A L O M.

Pótlólag ajárljuk még a lapunk 1-ső számából térlhiánya miatt kimaradt következő füzeteket:

— **„Katholikus Hitoktatás“.** Havi folyóirat. Szerkesztés és kiadja: Fonyó Pál süködi lelkész. — **Ára:** egész évre 3 frt, félévre 1 frt 55 kr.

— **„Armenia“.** Magyar-örmény havi-szemle. Felelős szerkesztők és kiadó tulajdonosok: Govrik Gergely és Szongott Kristóf Szamosujvárt. — **Ára** egész évre 4 frt, félévre 2 frt.

— **„Az igazság.“** Vegyes tartalmu kath. tanügyi közlöny. Szerkeszti: P. Felician Gyergyó-Ditróban. — **Ára** egy évre 2 frt 20 kr.

— **A „Remény“** 1887-ik évi első füzeté igen gazdag tartalommal jelent meg. Cikksorozata a következő: „Csalódás és remény“. Dr. Karsch Lolliontól; „Hitár-szelen.“ (Költe-nény.) Lévay Mihálytól; „A megbűnhődött.“ (Beszély.) Masziagh Ferenczről; „A kis színészről.“ Szaák Lujzától; „Az erdélyi cigányokról.“ Molnár Viktortól; „Dulok“. I. Reviczky Gyulától, II. Gáspár Imrétől; „A művelődési történelem jelentősége“. Rézbányai János-tól; „Vörösmarty, Petőfi, Arany mint hazafias költők“. Dr. Koltay Virgiltól; „Az izazi.“ (Elbeszélés.) Munkácsi Kálmántól; „Heti krónika“. Dr. Krónikástól. Egyveleg, Rejtvények, Szerkesztő telephon. Hymen és gyászrovat. Képei, melyek egytől egyig remek kivitelűek, ezek: 1837. „Lucifer az Urral szemben“, Péter apostol: „Istennek dicsősége!“ Képcsoport „Az erdélyi cigányokról“, „A

csintalan Jánoska“, „Falusi téli kép“. stb. — A „Remény“ előfizetési ára marad a régi: Egész évre 8 frt, félévre 4 frt, negyedévre 2 frt. Az előfizetési pénzek a kiadónak a díjazás lakására (Budapest, IV. Ferenczkeháza) küldendők.

A NAPI ESEMÉNYEK KÖRÉBŐL

— **Meghívó.** Az erd. rom. kath. irod. társulat választmánya f. hó 13-án d. u. 4 órakor alelnök szállásán ülést tart. melyre a tagok tisztelettel meghívattak. Az elnökök.

— **Hitélet.** Sylveszter-estvét kiváló kegyelettel ülte meg a püspöki székváros. A háladáó isteni tisztelet alkalmával a terjedelmes székesegyház csaknem egészen megtelt ájtato-kodó közönséggel, melynek lelki igényeit Gidófalvy Gergely szentszéki ülnök és püspöki titkár törekedett kielégíteni egy jeles és ismert eloquentiával előadott beszédben az idő rövidségéről és annak minél gyümölcsözőbb felhasználási módjáról. — Masnap, új év napján, az ünnepélyes isteni tiszteleten, melyen testületileg jelent meg a kir. törvényszék és városi tanács, püspök ur ó nagyméltósága pontifikált teljes ségedlettel, az ünnepi beszédet pedig Benedek József székesegyházi káplán mondta az embernek Jézus Krisztus megtestesülése által történt felmagasztaltatásáról. Isteni tisztelet után a főt. káptalan, központi papság, tanári és tanítói kar testületileg sietett a nm. Főpásztor ur üdvözlésére az új év alkalmából, hol a megjelentek érzelmeit a köztiszteletnek örvendő aggastyán, ft. Andrásy István apát-kanonok ur ó nsga nagy leikéről, és mélyen érző szívéből tanuskodó szép beszédben tolmácsolta. A jelenet, midőn az oly kiváló érdemekben megöszült és párját ritkító szerénységű főpapot ezen hivatásában eljárni látuk, nem maradt hatás nélkül. Könnybe lábbadtak szemünk s a meghatottság könnyei között válaszolt az üdvöziő beszédre a kegyes főpásztor is, annál erősebben levén meggyőződve a tolmácsolt jó kívánatok meghallgattatásáról, miután azok egy olyan szívből származtak, mely egy hosszú emberi életen át csak Isten dicsőségeért, az egyház és haza érdekeiért, az emberiség jóléte és boldogításaért lángolt.

— **Egy igen üdvös ügy érdekében.** Az erdélyi egyházmegyében nem csekély jelentőségű helység Dicső-Szent-Márton. E csinos mezővároska eddig csak mint Szöketalva leányegyháza szerénykedett kis kápolnájával, daczára annak, hogy több felekezetű lakossága között nem csekély számú és többnyire intelligens rom. katolikus van. Ujabb időben azonban üdvös mozgalom indult meg az iránt, hogy nevezett városkában a kath. hívők számarányához mért diszes templom építtessék és önálló plébánia alapíttassék. E czélból ft. Ágoston Lajos esperes buzgó plébános ur közadakozáshoz folyamodott és eddigi lépéseit, mint az a jelen számban közölni kez-

dett „Nyilvános számadás“-ból kitünik, örvendetes siker koronázta. Azonban az eredmény még nem mondható teljesen célra vezetőnek; miért is egész tisztelettel fordulunk i. t. olvasóinkhoz azon szep kéréssel, hogy ezen ügyet meleg pártolásukra méltani kegyeskedjenek. Az ügy fontosságát bizonyára nem szükség bővebben is fejtegetni a „Kozm.“ művelt kath. közönsége előtt. Az erdélyi kath. egyház érdekei sürgősen kívánják, hogy Dicső-Szentmártonon erőteljes önálló plébáni alapíttassék. Sapientia pauca. — Adakozhatni jelzett czéla lapunk utján is, mire ezennel készséggel nyitunk tért.

— **T. Iaptársunkat a „Religió“-t** valóban szép és méltó kitüntetés érte azon főpásztori ajánlásban, melylyel fm. Simor János bib. herczeg-primás ő emja legutóbbi körlevelében nevezett lapra a főmegyei papság figyelmét föl hívni méltóztatott. „Majdnem egy fél század mult el azota — mondja a magas körlevél — hogy a Religió különböző, egymást felváltó szerkesztők vezetése alatt, de soha nem változó hitszilárd meggyőződéssel, alkat nem ismerő következetességgel védi az egyháznak jogait, hirdeti az igazságot, czáfolja a tévelyt, s nehéz kérdésekben is. tájékoztatólag és felvilágosítólag iparkodik hatni a közvéleményre. A lap jelenlegi szerkesztősége is mindent elkövert, hogy az elődeitől átvett örökséget nemcsak a régi magaslaton fentartsa, hanem a mennyire lehetséges, még inkább fejlessze, tökéletesítse s minél jobban elterjessze.“ — Mondhatjuk a Religiót ennél szebb új évi ajándék nem érhetne volna. Szívből gratulálunk a magas és kitüntető elismeréshez. T. olvasóink b. figyelmét pedig ismételtelen is felhívjuk ezen oly magas helyről is approbált lapra, megjegyezvén, hogy ez dr. Breznay Béla egyetemi tanár s szerkesztőnél Budapesten szent misék elvállalása által is megrendelhető.

— **A Kincsem-sorsjegyek főnyereménye.** A Kincsem-sorsjegyek főnyereményének tulajdonosa már jelentkezett. A szerencsés, a kit Fortuna istennő szeszélye ez egyszer boldogított Tenora József, és Kwassitzban Morvaországban lakik. — A második tízezer forintos főnyeremény tulajdonosa is fölvette már a nyereményt. Fényes Littkén Magyarországon lakik és Révésznek hívják. — Egy különös véletlen hozta magával, hogy ezen szerencse-sorsjegyek a kezelőség által már előbb négy más félnek küldettek át, de egyik se tartotta meg, és így a gondviselés által nekik szánt szerencsét önmaguk játszották el.

Szerkesztői üzenetek.

— **V. M. urnak.** Cs. Sztkirály. A kéziratot vettük; kíséző levelében említett s a kéziratban hivatolt okmányok nincsenek kezeinknél; kérjük azokat is beküldeni. A többi a mi gondunk leend.

— **J. A. urnak.** Sárfalva. Minden rendben van; a többi nyugtázása ezután jön.

— **F. J. urnak.** N.-Szeben. Ha mindenki úgy gondolkodnék nagyon is megcsappanna ugyis szegényes erszényünk; nyugodjék bele, ha máskép határozunk.

Kiadja: Az erdélyi rom. kath. irodalmi társulat. Felelős szerkesztő: Dr. TÓDOR JÓZSEF.

Szerkesztőtársak: Dr. CSERNI BÉLA, Dr. SZUCHY BÉLA, STRAUBERT ÖDÖN, Dr. VERESS FERENCZ.

Nyomott a püsp. lyc. nyomda gyorsajtóján Gyulafehérvárt.